

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

Редакційно-видавничий відділ

Серія «На допомогу авторам»

ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА

*(як ілюструвати навчальні видання
згідно з новою редакцією
Закону України «Про авторське право і суміжні права»,
яка набула чинності 01 січня 2023 року)*

01 січня 2023 року набула чинності нова редакція Закону України «Про авторське право і суміжні права»

Відтепер майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений працівником у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працедавцеві (університетові).

! Норми ілюстрування навчальних видань

Тепер вільне використання творів у навчальних виданнях здійснюється відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 22 Закону про авторське право. Допускається без дозволу суб'єктів авторського права і безоплатно, але із зазначенням імені автора і джерела запозичення:

«відтворення, у тому числі в електронній (цифровій) формі, інтерактивне надання доступу до правомірно опублікованих статей та інших невеликих за обсягом творів, а також уривків з письмових творів, творів образотворчого мистецтва, фотографічних творів, аудіовізуальних творів як ілюстрацій у виданнях, програмах організацій мовлення, звукозаписах чи відеозаписах для забезпечення та реалізації освітнього процесу або з метою наукових досліджень, якщо такі дії не мають самостійного економічного значення, в обсязі, що відповідає визначеній меті, за умови, що:

обсяг такого використання відповідає визначеній меті;

використання творів здійснюється суб'єктами освітньої або наукової діяльності у місцях, де цими суб'єктами здійснюється освітня або наукова діяльність, або через захищене електронне (цифрове) середовище, до якого забезпечується доступ виключно здобувачам освіти та педагогічним, науково-педагогічним працівникам навчального закладу або працівникам наукової установи».

За цією нормою Закону використати твори як ілюстрації у навчальних виданнях можуть тільки суб'єкти освітньої діяльності, якими є особи, що провадять освітню діяльність, спрямовану на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу (п. 27 ст. 1 Закону України «Про освіту»).

Вільно використовувати твори як ілюстрації у навчальних видання відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 22 Закону про авторське право можуть лише **установи / заклади, які зареєстровані у реєстрах суб'єктів освітньої діяльності й суб'єктів видавничої справи.**

Наш Університет є і суб'єктом освітньої діяльності, і суб'єктом видавничої справи, до яких належать видавці, виготовлювачі та розповсюджувачі видавничої продукції (ст. 10 Закону України «Про видавничу справу»).

! Використання творів з вільною публічною ліцензією [Creative Commons](#)

Як ілюстрації можна використовувати твори з вільними публічними ліцензіями CC BY, CC BY-SA, CC BY-ND.

*Докладніше про вільну публічну ліцензію Creative Commons у статті [«Використання творів з вільною публічною ліцензією як ілюстрації»](#) (Юридична Газета online від 21.10.2022 р.).

Для пошуку таких творів використовують різні сервіси, наприклад [Пошук CC](#). Шукати можна за словами *фотографія, малюнок* тощо різними мовами.

Приклади атрибутів творів з вільною публічною ліцензією Creative Commons [тут](#).

! Використання творів зі стокових вебсайтів

Зазвичай твори на таких вебсайтах не мають окремої ліцензії, що може призвести до суперечки про правомірність їх використання. **Тому слід користуватися тими стоковими вебсайтами, кожен твір якого має окрему ліцензію.** До таких вебсайтів можна зарахувати <https://www.freepik.com/>, де кожен твір має окрему PDF-ліцензію, яка завантажується разом із твором.

! Використання гіперпосилання, в тому числі QR-кодів, у підручниках, посібниках та інших навчальних виданнях

Тепер розміщення гіперпосилання на *неправомірно* відтворений на вебсайті об'єкт авторського права або суміжних прав вважається його використанням способом інтерактивного надання доступу. Це означає, що видавець, розмістивши у підручнику гіперпосилання на такий об'єкт авторського права або суміжних прав, порушує авторське право або суміжні права.

Якщо ж об'єкт авторського права або суміжних прав правомірно відтворений на вебсайті, то розміщення гіперпосилання на такий об'єкт не є

способом інтерактивного надання доступу і, таким чином, не призводить до порушення авторського права і суміжних прав.

Ця нова реальність прописана у ч. 7 ст. 12, ч. 7 ст. 38, ч. 5 ст. 39, ч. 5 ст. 40, ч. 4 ст. 41 Закону про авторське право.

! Обмеження на використання зображення фізичної особи на фотографічних і художніх творах

Такі твори можуть бути публічно показані, відтворені, розповсюджені тільки за згодою особи, яка зображена в творі, а в разі її смерті – за згодою осіб, визначених ч. 4 ст. 303 Цивільного кодексу України. Є винятки із цього загального правила, що наводяться у ст. 308 ЦК України.

Для того, щоб перевірити законність використання фотографічних і художніх творів зі зображенням фізичної особи, можна скористатися [онлайн тестом](#).

Слід зазначити, що вільна публічна ліцензія Creative Commons розповсюджується тільки на сам твір і не дає дозволу на використання зображення фізичної особи на фотографічних, інших художніх творах.

З фотографічними і художніми творами зі зображенням фізичної особи, які запозичені зі стокових вебсайтів, треба теж бути обережними. Річ в тому, що автори таких фотографічних і художніх творів можуть не мати дозволу від фізичної особи, зображення якої використовується. Перевірити це складно, оскільки ця інформація користувачам таких вебсайтів практично недоступна.

За матеріалами
Володимира Коноваленка,
директора ГО «Товариство популяризації знань
про інтелектуальну власність»,
***Як ілюструвати навчальні видання
за новим Законом про авторське право***
підготувала
керівник редакційно-видавничого відділу
Оксана БОРИС